

Οι φωνές των ανθρώπων

*«Θρᾶκες μισθοφόροι ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παιδῶν,
ὄπερ μέγιστον ἦν αὐτόθι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες,
κατέκοψαν πάντες»*

Θουκυδίδης 7. 29. 5

Ένας ήλιος λαμπρός είχε σηκωθεί στον ουρανό λούζοντας με άπλετο φως τη Μυκαλησσό. Ένα φως τόσο δυνατό που κάλυπτε με τη λάμψη του τα πάντα, τα όμορφα και τα άσχημα της ταπεινής γης. Πολύ δυσκολεύτηκαν το πρωινό εκείνο οι απλοϊκοί κάτοικοι της Μυκαλησσού να διακρίνουν αν η εκτυφλωτική αυτή λάμψη προμήνυε κάτι ευχάριστο ή κάτι δυσάρεστο. Οι μόνοι που δεν είχαν τέτοιες ανησυχίες ήταν οι μικροί μαθητές που είχαν ξεκινήσει για το διδασκαλείο τους, το μεγαλύτερο της περιοχής, αφού φιλοξενούσε όλα τα παιδιά της πόλης. Παρέες – παρέες είχαν ξεκινήσει από τα σπίτια τους. Αποχαιρέτισαν βιαστικά τις μητέρες τους και ακολούθησαν τους παιδαγωγούς τους, που είχαν αφήσει κατά μέρος τις παρατηρήσεις και προτίμησαν να κουβεντιάσουν μεταξύ τους απολαμβάνοντας τη ζέση που σκόρπιζε ο ήλιος. Τα παιδιά έτσι, απαλλαγμένα από την εποπτεία, βρήκαν ευκαιρία να ξεδιπλώσουν τη χαρά, την αθωότητά τους και την επιθυμία για παιχνίδι. Οι φωνές τους έφταναν ψηλά, μέχρι τον ήλιο, αποσυντονίζοντας τον και κάνοντάς τον να ξεχάσει για λίγο την καθημερινή διαδρομή του. Άλλοι νεαροί γελούσαν από εδώ, άλλοι τραγουδούσαν από εκεί, άλλοι μικρότεροι έπαιζαν καθώς περπατούσαν με τις βεμβικές τους, τις σβούρες που εκτόξευαν με ένα σχοινί μακριά και στη συνέχεια έτρεχαν γελώντας να τις μαζέψουν.

Η εικόνα αυτή της ξεγνοιασιάς γέμισε ευφορία όσους την αντίκριζαν. Προς στιγμή λησμόνησαν ότι κάτι παραπάνω από δεκαεπτά χρόνια πολέμου είχαν περάσει. Δεκαεπτά μαύρα χρόνια. Οι μεγάλες πόλεις της Ελλάδας από άκρη σε άκρη συνταράσσονταν. Οι δύο μεγάλοι αντίπαλοι, Αθήνα και Σπάρτη, είχαν χάσει πια κάθε όριο και κάθε λογική. Μοναδικός τους στόχος ήταν η εξόντωση, η εξαφάνιση του αντιπάλου και όποιου άλλου βρισκόταν στο «εχθρικό» στρατόπεδο.

Όλοι πίστευαν ότι την εξουσία των ελληνικών πόλεων δεν την είχαν πια ούτε οι δημοκρατικοί ούτε οι ολιγαρχικοί, αλλά την είχε καταλάβει ο πόλεμος που είχε στρογγυλοκαθίσει πάνω στο θρόνο της δύναμης και διασκεδάζε με τα μικρά ανόητα ανθρωπάκια που έκαναν παιχνίδι τους τον αλληλοσκοτωμό, όπως διασκεδάζουν οι τύραννοι με τους γελωτοποιούς. Για να εδραιώσει τη βάνουση αυτή εξουσία δεν χρειαζόταν να καταβάλει πλέον προσπάθεια. Το μίσος που είχε σπείρει τόσα χρόνια, η διχόνοια που είχε χωρίσει την Ελλάδα στα δύο, οι κάθε είδους βίαιες και ανόσιες πράξεις είχαν πετύχει κάτι αφάνταστο. Σκλήρυναν τον νου και την ψυχή των στρατιωτών, την επεξεργάστηκαν όπως ο Ήφαιστος τα μέταλλα και την μετέτρεψαν σε μια μηχανή θανάτου. Από όπου περνούσαν οι μεγάλοι αντίπαλοι άπλωναν στον αιθέρα τις φωνές τους, φωνές απειλητικές, τρομακτικές, απάνθρωπες. Οι φωνές αυτές κάλυπταν όλες τις άλλες, τις αποδυνάμωναν. Κανείς δεν άκουγε πια τα φτερωτά λόγια των αρχαίων ποιητών. Η καταστροφή που προκάλεσε ο τρωικός πόλεμος, όπως την περιέγραψε ο Όμηρος, φάνταζε παραμύθι για μικρά παιδιά. Ο ύμνος που συνέθεσε ο Ησίοδος στην ειρηνική ζωή προκαλούσε το γέλιο και θεωρήθηκε μια ανόητη ιστορία για ρομαντικές γυναίκες και μικρόμυαλους χωρικούς. Όσο για τη φωνή της λογικής... αυτή ίσα που ακουγόταν πια, αδύναμη, γερασμένη, περιφρονημένη, χωρίς ικμάδα και ζωντάνια. Και οι απλοί άνθρωποι, αυτοί που δίνουν ζωή σε έναν τόπο, οι γυναίκες που κυοφορούν τα παιδιά του αύριο, οι αδύναμοι γέροντες που ενώνουν το παρόν με το παρελθόν, οι άνθρωποι του καθημερινού μόχθου, ήταν για τους δυνατούς και τους στρατιώτες αόρατοι, ασήμαντοι, παράπλευρες απώλειες, απολύτως δικαιολογημένες και απαραίτητες για τον σκοπό τους, την τελική επικράτηση.

Και μετά από όλα αυτά τα χρόνια αλληλοσκοτωμού η Ελλάδα φαινόταν ανίκανη να συγκρατήσει πια στα όρια της τον αχόρταγο πόλεμο που κατάρτωγε τα χώματά της και έτσι του άνοιξε τον δρόμο για χώρες άλλες, για τη μακρινή Σικελία. Εκεί από καιρό ο Αθηναίος Νικίας πάσχιζε να κρατήσει τη θέση του ενάντια στους Σικελούς, στους Πελοποννησίους και στους συμμάχους τους. Απανωτά ήταν τα μηνύματα που έστελνε πίσω στην Αθήνα ζητώντας βοήθεια. Στις εκκλήσεις του οι συμπατριώτες του αποφάσισαν να απαντήσουν με πράξεις και να στείλουν προς ενίσχυσή του ένα ακόμη εκστρατευτικό σώμα με αρχηγούς τον Δημοσθένη του Αλκισθένου και τον Ευρυμέδοντα του Θουκλέους. Πρώτος έφυγε για τη Σικελία ο Ευρυμέδοντας, ενώ ο Δημοσθένης καθυστέρησε για την άνοιξη ελπίζοντας να συγκεντρώσει περισσότερα χρήματα, άνδρες και καράβια, αυτά που αποτελούν την κινητήριο δύναμη του πολέμου.

Και ήταν απαραίτητες αυτές οι ετοιμασίες καθώς για τους Αθηναίους η κατάσταση είχε δυσκολέψει πολύ. Οι Λακεδαιμόνιοι τους χτυπούσαν από όλα τα μέτωπα. Έφτασαν μάλιστα μέχρι την πόρτα της Αθήνας, τη Δεκέλεια ενώ παράλληλα τους κυνηγούσαν και στη Σικελία, στέλνοντας εκεί όλο και περισσότερα στρατεύματα. Για να ενισχύσουν τις δυνάμεις τους οι Αθηναίοι απευθύνθηκαν σε όσους συμμάχους μπορούσαν ακόμα και σε μακρινούς. Και καθώς ήταν τυφλωμένοι από το μίσος για τους Λακεδαιμόνιους και από το αδιέξοδο που έφερνε απαισιόδοξα προμηνύματα για την πόλη τους και τη νίκη τους, δεν δίστασαν να καλέσουν και ανθρώπους βάρβαρους, μισθοφόρους που μόνο κατ' όνομα μπορούν να ονομαστούν άνθρωποι, τους Θράκες του Δάκιου γένους, προγόνους του Άρη του αιμοδιψούς θεού.

Έτσι χίλιοι τριακόσιοι μαχαιροφόροι πελταστές ξεκίνησαν το μακρύ ταξίδι προς την Αθήνα έχοντας στο νου τους μόνο τα χρήματα που θα κέρδιζαν και την πλούσια λεία που τους περίμενε. Το ταξίδι όμως ήταν μακρινό, γεμάτο αναπάντεχα εμπόδια και καθυστερήσεις χρονοβόρες. Ο Δημοσθένης, μην μπορώντας να τους περιμένει άλλο- ίσως και πιστεύοντας ότι δεν θα εμφανιστούν μιας και δεν φημίζονταν για την αξιοπιστία τους- αποφάσισε να αποπλεύσει χωρίς αυτούς. Δεν είχαν φτάσει ούτε μέχρι την Κέρκυρα τα πλοία του, όταν ο βάρβαρος στρατός εμφανίστηκε στην Αθήνα.

Δεν τους περίμεναν πια οι Αθηναίοι και δεν ήξεραν τι να κάνουν με αυτούς. Συζητήσεις επί συζητήσεων έγιναν στην εκκλησία του Δήμου και τελικά επικράτησε η γνώμη αυτών που υποστήριζαν ότι έπρεπε να τους στείλουν πίσω. Να τους κρατήσουν ήταν ανέφικτο. Η πόλη είχε φτάσει ήδη στα όρια της εξαιτίας της πολιορκίας της Δεκέλειας, πού να βρει και χρήματα για τη μισθοδοσία τους, η οποία ήταν συμφωνημένη στη μία δραχμή την ημέρα; Η απόφαση όμως δεν ήταν και εύκολο να υλοποιηθεί, αφού πολλοί ένιωθαν φόβο για τις αντιδράσεις των βαρβάρων, καθώς ανησυχούσαν μήπως δεν θα αποδέχονταν τόσο εύκολα τη ματαίωση των σχεδίων τους. Και αν επιτίθονταν στην πόλη; Αν λεηλατούσαν την Ακρόπολη και το θησαυροφυλάκίό της για να εξασφαλίσουν τα κέρδη που προσδοκούσαν από την εκστρατεία τους;

Και άλλες συζητήσεις έγιναν. Τότε ένας άσημος ρήτορας πρότεινε μια λύση σωτήρια για τους Αθηναίους. Θα τους έστελναν πίσω με την εντολή να λεηλατούν και να καταστρέφουν τους εχθρούς της Αθήνας στη διαδρομή τους. «Έξυπνο σχέδιο», σκέφτηκαν οι περισσότεροι. «Και από τους Θράκες θα απαλλαγούμε και τους εχθρούς μας θα βλάψουμε και θα τους αποδυναμώσουμε». Η πρόταση υπερψηφίστηκε και αποφασίστηκε να μεταβιβαστεί η διαταγή στον αρχηγό τους, τον Διειτρεφή. Μια επίσημη αντιπροσωπεία έφτασε στο στρατόπεδο των Θρακών, όπου οι άπραγοι πελταστές γλεντούσαν τραγουδώντας δυνατά, πίνοντας και χορεύοντας. Μετά την πρόσκληση της αντιπροσωπείας στην εκκλησία του Δήμου, ο Διειτρεφής έριξε παγωμένο νερό στο πρόσωπό του για να συνέλθει από την έξαψη του γλεντιού, φόρεσε την στολή του, πήρε ύφος σοβαρό και αυστηρό και εμφανίστηκε στη συνέλευση για να παραλάβει τις εντολές μαζί με άφθονα ευχαριστήρια δώρα για αυτόν και το στράτευμά του, μια πονηρή προσπάθεια για να καταπραΰνουν τους σκληρούς άντρες. Ευχαριστημένος από τις φιλοφρονήσεις, τα δώρα αλλά και την άδεια στον στρατό του να λεη-

λατεί και να εξοντώνει τους αντιπάλους - βέβαιο κέρδος για αυτούς -ετοίμασε το στράτευμά του για αναχώρηση. Το σχέδιο προέβλεπε να πλεύσουν μέσω του Ευρίπου για να βρεθούν κοντά στην εχθρική γη.

Ο ληστρικός στρατός γρήγορα έφτασε στις ακτές της Τανάγρας και εκεί έκανε την πρώτη του επιδρομή. Σαν σμήνος ακριδών έπεσαν στα δέντρα τα κατάφορτα με καρπούς, στα περιβόλια, στις στάνες και τα κοτέτσια. Τίποτα δεν άφησαν πίσω τους παρά μόνο καμένη γη. Ευτυχώς οι χωρικοί, που την ώρα της επιδρομής βρίσκονταν ακόμη στα χωράφια τους, πρόλαβαν να τους δουν καθώς πορεύονταν από τις ακτές προς την ενδοχώρα και φρόντισαν να ειδοποιήσουν τους πάντες και όλοι να εξαφανιστούν μένοντας καλά κρυμμένοι μέχρι να φύγει η βαρβαρική ορδή, που συνέχισε την καταστροφική πορεία της προς τη Χαλκίδα. Νύχτα έφυγαν και από εκεί, πέρασαν τον Εύριπο και έφτασαν στο Έρμαιον, όπου και κατασκήνωσαν δεκαέξι στάδια από τη Μυκαλησσό.

Αποκαμωμένοι από τα έργα της βίας, την κούραση του ταξιδιού και το ποτό έπεσαν και κοιμήθηκαν χωρίς καλά – καλά να ανάψουν ούτε φωτιές. Το ξημέρωμα όμως το θηρίο που έκρυβαν μέσα τους ξύπνησε ανανεωμένο. Με τάξη και ησυχία φόρεσαν τον εξοπλισμό τους, ανασυντάχτηκαν και ξεκίνησαν για μια μακάβρια εκδρομή, για την πόλη της Μυκαλησσού.

Ο ήλιος έλουζε τον ουρανό με το φως του. Με ένα δυνατό φως που έκανε να εξαφανίζονται μέσα στη λάμψη του τα πάντα, τα καλά και τα κακά. Η πόλη ήταν αμέριμνη. Μακριά από τα κέντρα των συγκρούσεων δεν είχε φανταστεί ότι ο πόλεμος θα έφτανε ποτέ στις πύλες της που ήταν ορθάνοιχτες και χωρίς φρουρούς. Άλλωστε και κλειστές να ήταν δεν θα τους βοηθούσε, αφού το τείχος τους ήταν από χρόνια μισοκατεστραμμένο. Αιφνιδιαστικά έπεσε πάνω τους το κακό. Το απόλυτο κακό, που χωρίς ίχνος ανθρωπιάς στράφηκε πρώτα με μένος ενάντια στα πιο αθώα πλάσματα, στα παιδιά. Μόλις είχαν μπει στο διδασκαλείο τους οι μικροί μαθητές. Τα γέλια τους και τα τραγούδια τους αντηχούσαν ακόμα στη γύρω περιοχή, καθώς ετοίμαζαν τις γραφίδες και τις πλάκες τους για το μάθημα. Αυτά τα γέλια τα παιδικά ξεσήκωσαν τους βαρβάρους που πλησίαζαν προς τα εκεί. Η αίσθηση της αδυναμίας των «αντιπάλων» τους, τους έδωσε δύναμη παράλογη, τους μετέτρεψε σε αιμοδιψή θηρία που το μόνο που τα απασχολούσε ήταν να σβήσουν τη δίψα τους. Αλαλάζοντας μπήκαν στο διδασκαλείο. Μεμιάς το γέλιο πάγωσε στα χείλη των παιδιών. Οι φωνές και τα τραγούδια έμειναν μετέωρα, παγωμένα και αυτά, μετατράπηκαν σε κρύσταλλα δολοφονικά, έτοιμα να πέσουν και να κατασφάξουν τους παιδικούς αυχένες. Δεν πρόλαβαν όμως να πέσουν, γιατί ταχύτερα αποδείχθηκαν τα μαχαίρια των εκτελεστών. Και τότε άλλες φωνές υψώθηκαν, φωνές τρόμου και κλάματα και ικεσίες. Φωνές που οι υπηρέτες του Άρη δεν άκουγαν. Το αίμα που κυλούσε και απλωνόταν στα παιδικά παιχνίδια, στις μαθητικές πλάκες και στα τρυφερά σώματα καθώς σωριάζονταν το ένα πάνω στο άλλο, τους εξαγρίωνε ακόμα περισσότερο. Έσφαζαν και έσφαζαν μέχρι που κάθε ίχνος ανθρωπίνης ζωής έσβησε μέσα στο διδασκαλείο και η νεκρική σιωπή πήρε τη θέση των παιδικών φωνών. Από εκεί χύθηκαν σαν άγριος παγωμένος βοριάς στην πόλη καίγοντας τα πάντα και σφάζοντας ο,τιδήποτε ζωντανό συναντούσαν στον δρόμο τους. Μάνες που δεν πρόλαβαν να τρέξουν στα παιδιά τους, γέρους και νέους, γαϊδουράκια, άλογα, βόδια, κατσίκες και κότες. Δέντρα ξεριζωναν από τη μανία τους, τοίχους σπιτιών και ιερών γκρέμιζαν και φυσικά λεηλατούσαν ότι άξιζε να κλέψουν.

Τίποτα δεν έμεινε στη Μυκαλησσό όταν τα θηρία ολοκλήρωσαν το έργο τους. Οι σύμμαχοί τους οι Αθηναίοι και οι ίδιοι οι Θράκες μπορούσαν να κοιμούνται ήσυχοι πια. Οι εχθροί τους είχαν οριστικά εξοντωθεί. Το μόνο που δεν είχαν υπολογίσει ήταν τη θεία τιμωρία, αυτή που αργά ή γρήγορα θα έκρουε την πόρτα τους...

Τέτοιο κακό δεν είχε ξαναχτυπήσει την περιοχή. Το πλήγμα ήταν τόσο βαρύ που η γη της Μυκαλησσού δεν μπόρεσε ποτέ ξανά να αναστηθεί. Ακόμα και σήμερα τα ερείπιά της στέκουν μάρτυρες της σκληρότητας και της απανθρωπιάς που γεννά ο πόλεμος. Ακόμα και σήμερα όποιος βρεθεί στη Ριτσώνα και σταθεί για να ατενίσει την περιοχή θα «ακούσει» φω-

νές να αντηχούν από το βάθος του τοπίου και το βάθος του χρόνου. Γέλια ανακατεμένα με κλάματα, τραγούδια και ικεσίες μαζί. Είναι οι φωνές των χαμένων παιδιών, οι φωνές του μέλλοντος που έσβησαν εκείνο το πρωί και που δυστυχώς εξακολουθούν ακόμη να σβήνουν σε διάφορες γωνιές του πλανήτη, όπου τα παιδιά μετατρέπονται σε αθώα θύματα, σε παράπλευρες απώλειες χωρίς καμιά σημασία για τους δυνατούς του κόσμου τούτου. Ως πότε;

Διήγημα – Άννα Γ. Νικολάου